

اسکن شد

تاریخ: ۸۰/۱۱/۷

توسط: [نام نامشخص]

۱۱

محمد علی
اسکن شد

۶۱۹۶۱

۲۰ / ۲ / ۱۳۷۸

مرکز اطلاعات مدرسه عالی ایران
تیمت مدرک

دانشگاه شهید بهشتی
دانشکده حقوق

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته حقوق جزا و جرم شناسی

موضوع:

سیاست جنایی تقنینی و قضایی بزه سرقت تعزیری موضوع قانون
مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر جعفر کوشا

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر منوچهر خزانی

نگارش:

نعمت رضوانی

۱۳۷۷

۲۴۵۳۶

به مصداق «لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق»

وظیفه خود می‌دانم که از زحمات فراوان استاد محترم راهنمایم جناب آقای دکتر جعفر کوشا که با دقت و حوصله شایان توجه و راهنماییهای در خور توجه مرا در تدوین و غنای این رساله یاری دادند تشکر نمایم.

همچنین از ارشادات استاد محترم مشاور، جناب آقای دکتر منوچهر خزانی، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

تقدیم به :

پدر و مادر مهربانم. آنانکه در راه کسب علم و دانش
همواره مشوقم بوده و از هیچ کوششی در این راه
مضایقه ننموده‌اند.

به روزگار جوانی کسی که قامت او

به زیر بار محبت خمید مادر بود

نشانه‌های اختصاری

- ۱- ق.م.ا.....قانون مجازات اسلامی
- ۲- ق.م.ع.....قانون مجازات عمومی
- ۳- ق.ت.....قانون تعزیرات
- ۴- ق.ح.ق.....قانون حدود و قصاص
- ۵- ر.ک.....رجوع کنید
- ۶- ق.آ.د.ک.....قانون آئین دادرسی کیفری
- ۷- ق.د.ک.آ.....قانون دادرسی و کیفر ارتش

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۵	بخش اول: سرقت تعزیری از دیدگاه سیاست جنایی تقنینی و قضایی
۵	مقدمه
۵	الف) طرح مسأله
۵	ب) مفهوم سیاست جنایی
۸	فصل اول: سرقت تعزیری از دیدگاه سیاست جنایی تقنینی
۸	مبحث اول: تعریف سیاست جنایی تقنینی
۹	مبحث دوم: خصائص و ویژگی‌های سیاست جنایی تقنینی مطلوب
۱۰	گفتار اول: بهره‌گیری از یافته‌ها، آورده‌ها و داده‌های دانش جرم‌شناسی
۱۵	گفتار دوم: استفاده دقیق و بجا از ابزارهای نوین سیاست جنایی
۱۶	الف) فرآیند جرم‌زدایی
۱۷	ب) فرآیند جرم‌انگاری
۲۰	گفتار سوم: سیاست جنایی سرکوبگر و پیشگیری‌کننده
۲۵	- علت و فلسفه رجعت مقنن به قانون مجازات عمومی ۱۳۰۴
۲۰	فصل دوم: سرقت تعزیری از دیدگاه سیاست جنایی قضایی
۳۰	مبحث اول: تعریف سیاست جنایی قضایی
۳۲	مبحث دوم: دلایل عدم تأثیرگذاری سیاست جنایی قضایی
۳۲	گفتار اول: تورم متون کیفری

«فهرست مطالب»

عنوان	صفحه
گفتار دوم: وجود ابهام و اجمال در قوانین و لزوم تفسیر قضایی	۳۴
گفتار سوم: نمونه‌هایی از آراء محاکم دادگستری	۳۶
نتیجه بخش اول	۴۸
بخش دوم: ارکان جرم سرقت تعزیری و اقسام آن در قوانین موضوعه	۵۰
مقدمه:	۵۰
الف) بررسی تاریخی سرقت	۵۰
ب) مفهوم لغوی سرقت	۵۲
ج) تعریف سرقت از نظر قوانین موضوعه	۵۳
فصل اول: ارکان جرم سرقت تعزیری	۵۴
مبحث اول: رکن قانونی	۵۴
گفتار اول: قوانین کیفری قبل از انقلاب اسلامی	۵۴
گفتار دوم: قوانین کیفری بعد از انقلاب اسلامی	۵۵
مبحث دوم: رکن مادی	۵۵
گفتار اول: ربایش	۵۶
- شروع به سرقت تعزیری	۶۰
۱- شروع به عملیات اجرایی	۶۱
۲- عدم انصراف ارادی	۶۳
گفتار دوم: مال	۶۵

«فهرست مطالب»

عنوان	صفحه
گفتار سوّم: تعلق به غیر.....	۶۷
گفتار چهارم: بطور پنهانی.....	۷۱
گفتار پنجم: وسیله در ارتکاب سرقت.....	۷۴
گفتار ششم: تحقق نتیجه مجرمانه (بردن مال غیر).....	۷۴
مبحث سوّم: رکن معنوی.....	۷۵
گفتار اوّل: سوء نیت عام.....	۷۵
گفتار دوّم: سوء نیت خاص.....	۷۶
گفتار سوّم: علم و آگاهی از نتیجه عمل مجرمانه.....	۷۸
گفتار چهارم: تقارن زمانی بین عناصر مادی و روانی.....	۷۹
فصل دوّم: بررسی انواع سرقت تعزیری در قانون مجازات اسلامی و سایر قوانین موضوعه.....	۸۱
مبحث اوّل: بررسی انواع بزه سرقت تعزیری در قانون مجازات اسلامی.....	۸۱
گفتار اوّل: سرقت مقرون به پنج شرط مشدده (موضوع ماده ۶۵۱ قانون مجازات اسلامی).....	۸۱
الف) زمان وقوع سرقت.....	۸۴
ب) از نظر تعداد مرتکبین.....	۸۶
ج) مسلح بودن سارقین.....	۸۹
د) وجود یکی از شرایط زیر.....	۹۳
۱- بالا رفتن از دیوار.....	۹۳

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۹۵	۲- بکار بردن کلید ساختگی
۹۶	۳- شکستن حرز
۹۸	۴- عنوان یا لباس مستخدم دولت اختیار کردن یا خود را مأمور دولت قلمداد کردن
۱۰۰	۵- سرقت از محل سکنی یا مهیّا برای سکنی یا توابع آن
۱۰۲	هـ) تهدید و آزار در حین ارتکاب سرقت
۱۰۲	۱- مفهوم آزار
۱۰۳	۲- مفهوم تهدید
۱۰۵	گفتار دوّم: سرقت مقرون به آزار (موضوع ماده ۶۵۲ قانون مجازات اسلامی)
۱۰۹	گفتار سوّم: راهزنی در شوارع (موضوع ماده ۶۵۳ قانون مجازات اسلامی)
۱۰۹	الف) محاربه و افساد فی الارض
۱۰۹	۱- مفهوم محاربه و شرایط آن
۱۱۱	۲- مجازات محارب
۱۱۲	ب) راهزنی در شوارع
۱۱۵	گفتار چهارم: سرقت دسته جمعی شبانه با همراه داشتن سلاح (موضوع ماده ۶۵۴ قانون مجازات اسلامی)

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱۱۷	گفتار پنجم: سرقت توأم با یکی از عوامل مشدده (موضوع ماده ۶۵۶ قانون مجازات اسلامی).....
۱۱۹	الف) محل وقوع سرقت.....
۱۲۰	ب) شکستن حرز.....
۱۲۲	ج) زمان وقوع سرقت.....
۱۲۲	د) تعدد سارقین.....
۱۲۳	ه) شرایط مربوط به سارق.....
۱۲۴	۱- مستخدم و شاگرد و کارگر.....
۱۲۵	۲- اداره کنندگان هتل و مسافرخانه و کاروانسرا و نظایر آنها.....
۱۲۶	گفتار ششم: سرقت از طریق کیف زنی و جیب بری و امثال آن (موضوع ماده ۶۵۷ قانون مجازات اسلامی).....
۱۲۸	گفتار هفتم: سرقت در بعضی از مناطق و یا حالات خاص (موضوع ماده ۶۵۸ قانون مجازات اسلامی).....
۱۲۹	گفتار هشتم: سرقت وسایل و متعلقات مربوط به تأسیسات عمومی (موضوع ماده ۶۵۹ قانون مجازات اسلامی).....
۱۳۱	گفتار نهم: سرقت آب، برق، گاز و تلفن (موضوع ماده ۶۶۰ قانون مجازات اسلامی).....
۱۳۲	الف) سرقت برق.....
۱۳۴	ب) سرقت آب.....

«فهرست مطالب»

عنوان	صفحه
ج) سرقت گاز و تلفن.....	۱۳۶
گفتار دهم: سرقت ساده (موضوع ماده ۶۶۱ قانون مجازات اسلامی)....	۱۳۶
گفتار یازدهم: ربایشهایی که مشمول عنوان سرقت نمی باشند (موضوع ماده ۶۶۵ قانون مجازات اسلامی).....	۱۳۸
گفتار دوازدهم: سرقت نوشته‌ها از اماکن دولتی (موضوع ماده ۵۴۴ تا ۵۴۶ قانون مجازات اسلامی).....	۱۴۳
گفتار سیزدهم: سرقت اموال تاریخی و فرهنگی (موضوع ماده ۵۵۹ قانون مجازات اسلامی).....	۱۴۵
گفتار چهاردهم: جرائم مرتبط با بزه سرقت تعزیری.....	۱۴۶
الف) اخفاء و معامله اموال مسروقه (موضوع ماده ۶۶۲ قانون مجازات اسلامی).....	۱۴۶
ب) دخالت در اموال توقیف شده (موضوع ماده ۶۶۳ قانون مجازات اسلامی).....	۱۵۰
ج) ساخت یا تهیه وسیله ارتکاب جرائم (موضوع ماده ۶۶۴ قانون مجازات اسلامی).....	۱۵۲
د) تکرار بزه سرقت تعزیری (موضوع ماده ۶۶۶ قانون مجازات اسلامی).....	۱۵۴
ه) معاونت در سرقت تعزیری.....	۱۵۷

«فهرست مطالب»

صفحه	عنوان
۱۵۹	مبحث دوّم: بررسی انواع بزه سرقت تعزیری در سایر قوانین موضوعه ..
۱۵۹	گفتار اوّل: سرقت مسلّحانه از منزل یا مسکن اشخاص
۱۶۲	گفتار دوّم: سرقت مسلّحانه از بانکها و نظایر آن
۱۶۷	نتیجه بخش دوّم
۱۷۱	نتیجه گیری کلی
۱۷۴	منابع و مأخذ
۱۷۴	الف) کتب
۱۷۴	۱- به زبان فارسی
۱۷۷	۲- به زبان خارجی
۱۷۸	ب) مقالات
۱۷۹	ج) جزوات و تقریرات
۱۷۹	د) پایان نامه ها
۱۸۰	ه) مجموعه قوانین

باسمه تعالی

مقدمه

الف) اهمیت موضوع :

از میان جرائم علیه اموال و مالکیت که در حقوق جزا مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند، جرم سرقت هم بدلیل آنکه از قدمت قابل توجهی برخوردار است و هم بدلیل کثرت وقوع آن در جوامع مختلف از اهمیت زیادی برخوردار می‌باشد. این جرم، بدلیل سهولت نسبی ارتکاب آن (در مقایسه با سایر جرائم علیه اموال و مالکیت از قبیل کلاهبرداری) و محسوس بودن منفعت حاصله از آن برای مرتکب، بخش اعظم جرائم ارتكابی در کشورهای مختلف را تشکیل می‌دهد. تجاوز به اموال غیر از جمله سرقت، از قدیم الایام در نظامهای مختلف کیفری جرم بوده است، زیرا وقتی بین یک فرد و یک مال بطور قانونی رابطه حقوقی (مالکیت) ایجاد می‌شود، ایجاد این رابطه حقوقی سایر اشخاص را مکلف می‌نماید تا به آن احترام گذاشته و آن را نقض ننمایند. این ممنوعیت تا حدودی به نظم عمومی که یکی از قواعد مسلم حاکم بر جامعه است در ارتباط تنگاتنگ قرار دارد، زیرا تجاوز به حریم مالکیت دیگران امنیت و آرامش و روند عادی زندگی اجتماعی را مختل می‌نماید. بنابراین اهمیت جرم سرقت با توجه به اینکه امروزه درصد بالایی از جرائم ارتكابی در کشورهای مختلف جهان، از جمله کشور خودمان، را ارتكاب این نوع جرم تشکیل می‌دهد بر کسی پوشیده نخواهد بود. «بعنوان مثال، دادستان عمومی تهران در اواخر سال ۱۳۷۲ اعلام داشت که جرائم صدور چک بلامحل، کلاهبرداری و «سرقت» به ترتیب بالاترین تعداد پرونده‌ها را در دادرسی تهران به خود اختصاص داده است.»^۱

۱- به نقل از دکتر میرمحمد صادقی، حسین، مجله کانون وکلای، شماره ۱۱، بهار و تابستان ۱۳۷۶، ص ۳۰۵

ب) انگیزه انتخاب :

بزه سرقت تعزیری در تصویب کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی تحت عنوان «تعزیرات و مجازاتهای باز دارنده» مصوب دوم خرداد ماه ۱۳۷۵، اشکال و انواع مختلفی به خود گرفته و مقررات و احکام متنوعی در این خصوص وضع گردیده است. هر چند مقررات وضع شده در خصوص بزه سرقت تعزیری در قانون مذکور با مقررات قانون مجازات عمومی مصوب سال ۱۳۰۴ در این خصوص تا حدودی مشابهت دارد ولی حقوقدانان در تألیفات خود به نحو اختصار فقط به ذکر مواد موجود اکتفاء کرده و برخی دیگر از حقوقدانان متأخر و معاصر نیز چون نظر به نسخ آن مقررات داشته‌اند متعرض مطلب نشده‌اند. با عنایت به این مطالب و با توجه به اینکه از عمر این قانون بیش از یکسال و هشت ماه نمی‌گذرد و تا بحال در خصوص تشریح مقررات راجع به بزه سرقت تعزیری کاری صورت نگرفته است، نگارنده را بر آن داشته است تا حدود و ثغور و چهار چوب مقررات مربوطه را بررسی و تشریح نماید. البته در این راستا، اهمیت مطالعه تطبیقی نیز از نظر دور نیفتاده است. چرا که به حق می‌توان گفت که هیچ نوع مطالعه دیگری مثل مطالعات تطبیقی درجه ذهن پژوهشگر را بر روی مسائل جدید و تازه نمی‌تواند بگشاید. مضافاً اینکه یک حقوقدان با مطالعه نظامهای حقوقی بیگانه می‌تواند به نقاط ضعف و قوت حقوق داخلی خود بهتر پی برده و بدین طریق تحول همیشگی علم حقوق را که خصیصه ذاتی آن است تضمین نماید. فلذا سعی شده است تا در حد امکان اشاره‌ای به برخی از خصیصه‌های اصلی این جرم در دو نظام حقوقی ایران و انگلستان نیز بعمل آید.

ج) روش تحقیق:

روش تحقیق عمدتاً کتابخانه‌ای بوده و با استفاده از منابع موجود به بررسی نظری مقررات موجود در زمینه بزه سرقت تعزیری پرداخته شده است. هر چند نگارنده در این راه به دلیل جوان بودن قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ با کمبود بسیار شدید منابع مواجه بوده است، منتهی علیرغم این مشکل سعی گردیده است با دیدی تحلیلی، مطالب مورد بررسی و نقد و انتقاد قرار گیرند که البته این امر به نگارنده این فرصت را اعطاء نموده است تا در جاهایی که امکان داشته به بیان نظرات خود پیرامون موضوع بپردازد که هر چند در ابتدای جاذبه کسب علم و دانش حقوق می‌باشد ولی برگ سبزی است تحفه درویش.

د) معرفی مباحث:

موضوع پایان نامه در دو بخش تنظیم گردیده است: در بخش اول که مشتمل بر دو فصل می‌باشد مقررات راجع به بزه سرقت تعزیری در قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ (بخش تعزیرات و مجازاتهای باز دارنده) ابتدا از دیدگاه سیاست جنایی تقنینی (فصل اول) و سپس از دیدگاه سیاست جنایی قضایی (فصل دوم) مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرند. در بخش دوم، طی دو فصل جداگانه ابتدا ارکان بزه سرقت تعزیری (فصل اول) و متعاقب آن انواع و اقسام بزه سرقت تعزیری در قانون مجازات اسلامی ۱۳۷۵ و سایر قوانین موضوعه (فصل دوم) موضوع بحث و تفحص قرار خواهند گرفت.

نعمت رضوانی

تهران ۱۳۷۷